

Planinski Vestnik

Glasilo „Slovenskega Planinskega Društva“

XXI. letnik

1921.

Štev. 9. in 10.

Dolina „Zajezerom“

(„Sedmera jezera“). Trentski Pelc.

Dr. H. Tuma.

Paverju se je prejšnji dan v razpokah lašt odlomila špica cepína in ker nisva vedela, ali je steza pod Triglavom po Zelenem Snegu dovolj udrtá in hodna, tako da bi se prešlo lahko tudi brez palice, se nisva mogla odločiti, kaj napraviva drugi dan. Sklenila sva torej, da se dobro naspiva in odpočijeva, potem pa šele drugi dan po razpoloženju odločiva, kam naj kreneva.

Popoldne sem pregledaval greben skalnate stene Jezerske doline. Neverjetno se zdi človeku, da so ravno tukaj vsa imena vrhov izgrešena. Prenašajo jih od enega vrha ne drugega. Vrh 1898 na vojaškem zemljevidu je Ovčarijska Zlatna, 2091 je Tičarica. Z griča nad 1677 m se odpira lep pregled po celi Komni. Od osojnega Kola čez Kol 2001 m Škrila, 1947 m zarezo Velika Vrata, Čelo 2227, Mala Vrata, Vršac 2234 m, Travnisko Škrbino, Travnik 2252, Vogel 2348 m, Láberje 2326, Brda 2328, Veliko Špičje 2398, Malo Špičje 2315, Zadnjo Lopo 2077 m, Lašte nad Dolom 1993 m gre veliki obod gorskega grebena. V prednji vrsti tega amfiteatra tvori notranji obod Kosmata Lašta 1759 m do 1922 m, ped Voglom Gladki Lašt 2113 m, pod Laberjem Debeli Lašt 2072, pod Velikim Špičjem Mali Grad in pod Malim Špičjem Veliki Grad 2024. Na desno se dviga pred gledalcem kakor zid stena od Zlatne na Kopicu, čez katero moli Zelnata Glava.

Dolgo sem sedel nad bregom drugega jezera in pregledaval prehojene kraje in vrhove. Prvič sem hodil tod, odstopivši od Triglava čez Hribarco, z velepoljskim pastirjem Blažkom leta 1887. Takrat še ni bilo nadelane poti po dolini. Hodila sva skupaj z bivšim sošolcem —

učiteljiščnikom, sedaj pok. Josipom Ciprle, meščanskim učiteljem na Dunaju. Vračal se je preko Bohinja domov, spremljal sem ga do Bohinjske Bistrice ter se drugi dan čez Mišeljско dolino zopet vrnil na Velepolje.

Spominal sem se pripovedovanja sedaj že 86 let starega Blažka, ki je bil od mladih let pasel po dolnji in Gorenji Komni. Kazal mi je razvaline nekdanj največjega planinskega stanu „Pri Jezerih“: ožgane in razmetane tramove. S solzami v očeh mi je pravil, kako so gozdarji in orožniki siloma razkopali stanove in zažgali tramove. Bohinjski pastirji so bili izgubili pravdo proti industrijelni družbi, katera je kupila ves svet od družine grofov Cojzov. Bohinjci se niso hoteli zlepa umakniti. Trdili so, da so še proti grofom Cojzom priposestvovali svoje pašne in gozdne pravice. Ni pomagalo nič pričevanje starih kmečkih mož. Družba je baje kupila svet od družine grofov Cojzov v dobri veri, Cojzi pa so baje izkazali, da so jim Bohinjci tlačanili in plačevali za planine zakupnino. Tako so Bohinjci-planinarji morali izgubiti pravdo. Niso se pa hoteli ogniti iz svojih stanov zlepa. S sekirami so se postavljali biričem v bran, umekniti so se morali končno bajonetu.

Ni več ožganih tramov, razločno pa se vidijo kameni temelji nekdanjih stanov; kolesnik, koprive in ščavje značijo sledove planinskega utra. Za nemškimi kapitalisti so prišli nemški turisti; postavili so Jezersko kočo, „Ferdinand-Schutzhaus“, ki je poleg Marije Terezijine* najstarejša planinska koča v Julijskih Alpah; zgrajena je bila 1878 do 1880. Stoji med izvirom Savice in dvojnim jezerom. Izvir Savice imenuje Kadilnik „Škrvant.“ Kadilnik našteva tri jezera in izvir Savice. Štel je namreč dvojno jezero pod planinsko kočo in kadunjo pod izvirom nad Kočo, „Močivec“.

Prvo turistovsko poročilo o Sedmerih jezerih imamo od Hacqueta ki opisuje svojo pot od Ukance tako-le:

„Obrnil sem se proti polnoči in polezel na gorovje, da bi poizvedel, ali vodopad nima svojega izvira od drugih jezer; kajti pravilo se mi je, da voda pozimi zamrzne v luknji. Ko sem bil meseca avgusta tu, sem našel, da voda pri padu ni posebno mrzla, znamenje, da mora biti deloma dnevna voda. Po šesturni hoji sem prišel do gole pečnate doline (t. j. Zajezerom) v višini pogorja, kakor je v svojem življenju še nisem videl. Želel bi imeti pesnika pri sebi; gotov sem, da bi opeval polom sveta sodnega dne na najžalobnejši način, kakor je to storil Klopstock v svojem „Mesiji“. Predstavljajte si dolino, katera ne kaže po površju drugega nego zrušene skale, med katerimi sem in tja leži

*Zdaj Aleksandrova koča.

nekaj strohnelih dreves. — ona mala, katera še stoje na koreninah, sô brez vrhov, tako da smemo z gotovostjo reči, da v enem stoletju ne bo več drevesa. Niti ene čveteronoge živali nisem naletel v njej, ne videl ptiča, vendar se pokažejo za deževja morski ptiči ob jezerih. Okoli in okoli doline stoje neprelezne, gole, visoke apnene pečine, ki prete vedno s podorom, da ni mogoče enkrat samo tod mimo, ne da bi se slišalo padanje skal, posebno kadar odkopni vsaj deloma sneg; kajti popolnoma se to nikdar ne zgodi. Proti zapadu stoji pečevje skladoma tako, kakor je je opat Fortis naslikal v svojem „Viaggio in Dalmazia“ na 3. tabli, ter se vlečejo od juga proti severu, kjer tvore meje proti Benečanski Karniji. Vhod v to dolino gre čez navpično steno, ki ima režo, v kateri je bilo zagvozdjenih nekaj polen (t. j. nad planinsko kočo lepo viden žleb), da se mora par sto sežnjev spustiti nizdoli. Dolina je šest ur dolga, neravna vsled pečevja in več od ene ure široka. Zavita je od vzhoda proti severu in jugu in nosi ime „Zajezerom“. Proti večeru se vleče Cozpolica („Cojzova polica“), proti severu Zauteh (pri Utah). V teh dolinah sem našel osem ne posebno znatnih jezer, ki imajo prav dobro vodo: štiri leže proti severu in so manjša, proti večeru pa so znatnejša; ena teh jezer imajo med seboj zvezo nad, ena pa pod zemljo. Voda ima tok od severa proti vzhodu, potem pa voda iz osmega ali zadnjega jezera, katero je izmed vseh največje, ponikne v zemljo, nadaljuje svoj tok v podzemeljskem rovu in pride pri gori imenovani luknji, „Savica“ imenovana, zopet na dan, da se izlije v Bohinjsko jezero!“

Iz Hacquetovega poročila se vidijo stara gorska imena precej dobro ohranjena, posebno Vršac, Šmarjetna Glava, Debeli Vrh, Kopica. Tičarica, planina Govnjač in Črna Prst. Njegov Lipanz utegne biti sedanji Lipov Vrh ali Lipova Špica Bohinjcev. Profesor Orožen je pisal Lipač, turist dr. Kugy je zapisal Lipach-spitze, odtod je prišlo na staro izdajo vojaškega zemljevida. Kadilnik je imenoval ves greben Lop „Grad“. Vsa zmeda geografičnih imen torej ne prihaja od pastirja in kmeta, ampak od inteligence, ki hoče imeti za vsak vrh svoje ime ter sprejema brez pomisleka, kar sliši, ali pa doma za zeleno mizo določa imena in jih prenaša. Stari viri so dokaz, da so imena, kakor jih še danes rabi bovški in trentski pastir, vedno ena in ista, treba jih je le prav in na licu mesta izprašati. Ves greh gre torej na rovaš nepotrebni učenosti.

Nomenklatura Sedmerih jezer je danes vedno bolj zmedena, več ko je učenih in neučenih turistov. Človek bi skoraj obupal dobiti pravo ime za vsako jezero. Največjo zmedo povzroča to, da prvo jezero na trentski strani sploh ni zarisano v zemljevidu. Druga zmeda je ta, da se štejejo kot jezera tudi vidni izvirki. Tretji glavni vzrok zmede imen pa je, da so imeli stalno pašo v gorenjem delu doline Zajezerom le

Bovčani, kateri še sedaj tihotapijo do gorenje Komne, zato pa že stoletja, dočim se v dolnjem delu menjajo bohinjske občine.

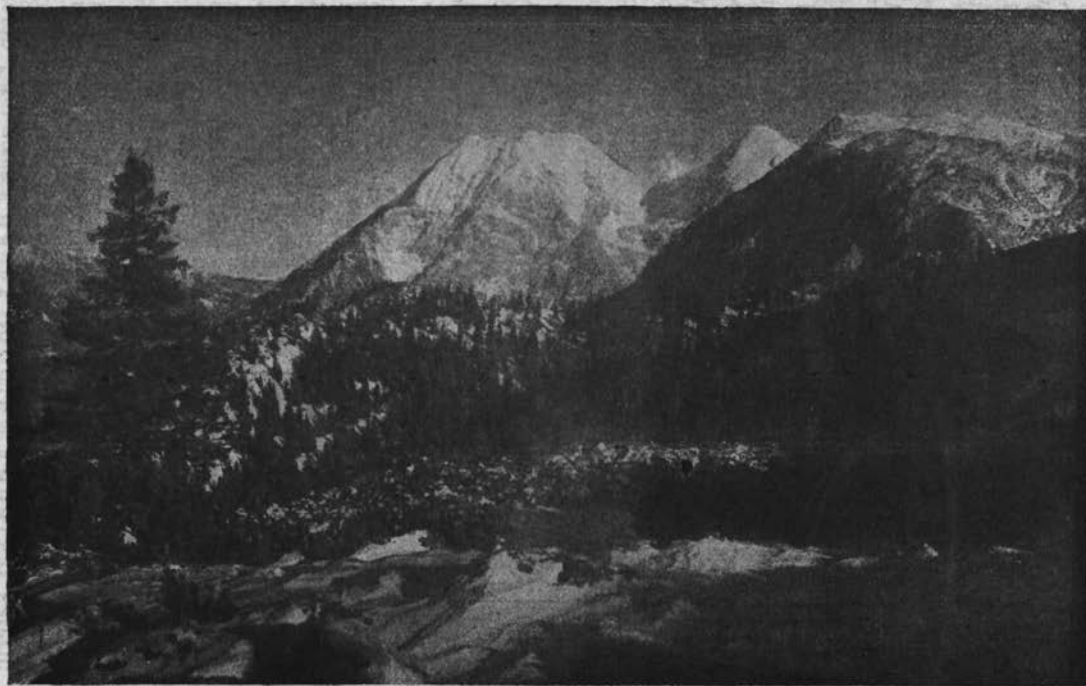
Dokler so Bovčanje in Bohinjci neovirano in neomejeno pasli po Komni in Zajezerom, so se med seboj vedno ptezali za pašo in prišlo je marsikaterikrat do nasilstev. Še Kadilnik poroča, da je ubogim Bohinjcem sovražna roka (to je Bovčanov) razdirala in požigala vse. Še za njegovega časa, leta 1870, je segala paša Bovčanov do dvojnega jezera. Po starem so imele tudi bohinjske občine stalne užitne pravice, dokler je vladala družina grofov Cojzov. Odkar je kupila celo Komno industrijelna družba, morajo bohinjske občine jemati planine v zakup in pasejo sedaj le govedo. Zbog težavnega terena je govedine paša omejena na bližnje travnate kraje. Večinoma so pastirji ali pastirice le mlajši ljudje, kateri, ako jih vprašaš, skoraj nobenega imena pravilno več ne vedo. Bohinjska imena so zanesljiva, le kolikor segajo od 1870. leta nazaj. Za to dobo pa je že težko najti pravega indikatorja. Ako hočemo priti na čisto, ne ostane nič drugega nego konstatirati, koliko je vseh vodnih kadunj (Wassermulden).

Pričnemo od severa ter najdemo najprej jezero tik pod Vršacem, ne zarisano v zemljevidu. — Druga kadunja je ob točki 1993 m. V njej je izvirek izpod ogromnih mejnih lašt pod Lopami, kateri presiha. Vode je obilo le, dokler je snega ali pa ob deževnem letu, ob suši docela presahne. Zato ne štejejo te vodne kadunje niti Trentarji niti Bohinjci za jezero. Naravnost frapantno je, da inteligentni turisti niso ločili stalnih vodnih kadunj od izvirkov in vodotečin (Wasserlauf), dočim je to preprosti pastir dosledno storil. — Tretja kadunja je ob točki 2002 m temnorjavega danjskega kamenja, preko katere ravno po sredi teče stara meja Goriške in Kranjske. To jezero leži pod južno panogo Kanjavca, Poprovec 2448 m. Gori grede, na desno tega jezera, je karakteristična pečina žolte, svetlorjave barve, ki se imenuje Pórtne. — Četrta kadunja je ob točki 1987 m, ravno ob stezi pod Hribarico. Dno je svetel apnenski pesek, rob jezerca precej zamlajen („mlaj“ je sila težko vodno blato), po vodi se je razrastlo obilo svetlo-zelenega glena. Ako se zagleda jezero od Kanjavca ali od Hribarice dol grede, se jezerce predstavlja kot svetlo-zeleno, dasi je od blizu najbolj motno in ima najmanj pitno vodo. — Ob točki 1880 m pod orjaškimi pečinami Zelnate Glave in Glave nad Rjavim Žlebom je lepo jezero temne barve, največje izmed vseh. — Pod Tičarico 2091 m, je izvirek kristalno čiste vode, t. j. očitno gorenji izvir Savice. Tvori precej močno strugo in vidno vodotečnico. Struga se proti dolnjemu koncu sicer razširi v kadunjo, ali vidi se gibanje vode in sliši žuborenje, ko izginja med kamenjem. Radi tega ni struge in kadunje ni šteti za jezero. — Sedma

in osma kadunja tvori ob nizki vodi dvojnato jezero; kadar voda naraste, pa se združi v eno samo veliko jezero. Bohinjci štejejo obe kadunji le za eno samo jezero. — Zadnja kadunja ob točki 1340 m je pod Studorjem (1871 m) nad Steno Komarče. Je tudi temne barve.

Imamo torej vsega devet vodnih kadunj, od katerih je odbiti izvirek pod Laštami in izvirek pod Tičarico, tako da jih ostane sedem. Te razvrstimo tako, da je prvo jezero pod Vršacem, drugo pod Kanjevcem, tretje pod Hribarico, četrto pod Zelno Glavo, peto in šesto pod Tičarico in sedmo pod Studorjem. Ako jih imenujemo po gorskih vrhovih, so jezera po številu in imenu točno precizirana. Preglejmo sedaj še razna imenovanja iz ust trentskih in bohinjskih pastirjev ter turistov. Moje beležke izza 1887, katere imam od Blažka, ki je bil takrat pastir na Velem Polju, prej pa mnogo let pri jezerskih utah, kažejo prvo jezero v Podstenju, drugo Rjavo jezero ali na Portnah, tretje Zeleno jezero, četrto Veliko Črno jezero, peto in šesto Jezero pri Utah in sedmo Jezero na Komarčah. Znani turist Kadilnik jih v svojem opisu „Devet jezer v enem dnevu“ 9. VI. 1872 našteva tako-le: pod Tičarico je prvo Močivec pri Uti. To bo pač kadunja, v kateri voda ponikne. Sledi potem Škrvant za kočami pri Uti, gorenji izvir Savice, potem Črno jezero, potem Rjavo jezero in zadnje Jezero na Portnah za Temenom. Kadilnik je prihajal takrat od Fužin in je štel tudi jezero pri Firnarski planini, to je ob točki 1457 m, za Peršivcem.

To jezero ni v dolini Sedmerih jezer, zaradi tega odpade. Nazaj grede je šel mimo Črnega jezera pod Orlovim Kamnom, to je Jezero v Komarči. Kadilnik torej zadnjega jezera pod Vršacem ni poznal in šteje vse vodne kadunje za jezera, tako pride do števila 9. Tudi, kakor priznava, zadnjega jezera na Portnah pod Temenom, t. j. ob točki 1993 m, ni šel pogledat, ker mu je neki Bovčan trdil, da je še pod snegom. Trentarji imenujejo prvo jezero „Pod Vršacem“, izvir „V Laštah“ „pod Temenom“, drugo jezero „Rjavo Mlako“ ali „pod Laštami“ ali „V Portnah“ ali „Pod Kanjevcem“, tretje „Zeleno jezero“, četrto „Veliko jezero“, peto in šesto „Jezero pri Utah“ ali „Pod Tičarico“, za zadnje jezero ne vedo. Ako se oziramo na vse te podatke potem moramo nomenklaturu Sedmerih jezer urediti tako-le: I. Jezero pod Vršacem, ali v Podstenju, ali Pod Steno. Druga kadunja je presihajoči izvirek „Pod Temenom v Laštah“. II. Rjava Mlaka ali Jezero v Portnah ali Jezero pod Kanjevcem. III. Zeleno jezero ali Jezero pod Hribarico. IV. Veliko jezero ali Veliko Črno jezero V. in VI. Jezero pod Tičarico ali Jezero pri Utah. VII. Jezero v Komarčah ali Jezero pod Studorjem ali Črno jezero. — Vidi se torej, da je edino ime, ki je vedno v rabi ono za Rjavo Mlako ali Rjavo jezero pri točki 2002. Ker sem za to, da ostane

Kočna in Grintavec (izpod Krvavca).

(Fotogr. R. Badiura)

v rabi le eno ime, kadar se gre za sistematično rabo, bi predlagal sledečo nomenklaturo: I. Jezero pod Vršacem, II. Rjavo Mlako, III. Zeleno jezero, VI. Veliko jezero, V. in VI. Jezero pri Utah, VII. Črno jezero v Komarčah. — Dovolj precizno pa bi bilo tudi imenovanje pod Vrhovih: I. Jezero pod Vršacem, II. Jezero pod Kanjevcem, III. Jezero pod Hribarico, IV. Veliko jezero, V. in VI. Jezero pod Tičarico, VII. Jezero pod Studorjem ali v Komarčah. —

Večer 24./8. je bil še jako lep in čist, vendar je lahen južni veter oznanjal, da se utegne vreme obrniti. Ker je prišel vodnik Komac ob cepin in zaradi negotovega vremena, sva sklenila, da opustiva pot na Triglav in se vrneva mimo gorenjih jezer nazaj v Trento, posebno, da pregledava še enkrat imena. Odrinila sva šele ob 6. uri zjutraj iz planinske koč. Nebo je bilo pomrenjeno, dasi se ni bilo bati dežja. Tako sva hodila polagoma, vedno pregledujé kraj. Ob zložni hoji sva prišla do Velikega jezera kakih 10 minut pred 7. uro. Lep pogled je od tega jezera na Lopo, na Komno in na jug. Obzorje proti jugu zapira Mahavšček ali Veliki vrh na tolminski meji 2086 m (na zadnji izdaji vojaškega zemljevida false Kuk), Planja od 1971—1926 m, Veliki Bogatin 2008 m, Mali Bogatin 1977 m, zad Peski (poleg Krna) 2178 m, za njimi zaslanja južni greben visoka peč Kola 2001. Na sever Debeli Lašt (2072) in rajda Lop, pod njimi Veliki in Mali Grad. Obzorje na sever zapira tik za Zelnato Glavo Zadnja Lopa 2077 m. Vzhodno nad teboj imaš navpične stene Zelnate Glave, do karakteristične dozdevno prevesne Kopice. — Od Zelenega jezera naprej se ti zdi, da je dolina pred teboj zaprta kakor z zidom čobastih, orjaških lašt „Kraj Lašte“. Do tu zdaj navadno pasejo Trebiščanje. Posebno rade zahajajo ovce in koze na bohinjsko stran, ker je polna lepočic z mehko, slastno muravčico.

Držala sva se točno markirane poti ter stopila na Goriški Rob kakih 5 minut čez 8. Ta markirana pot se imenuje Spodnji Prehodavec. Izprva gre po razdrtih golih laštah, ko pa se rob prekobali, je vidna dobro izhojena ovčja steza. Tod trebiška živina prehaja k gorenjim jezerom ali pa višje gori tik ob zadnji Lopi. Po sedaj opisani poti so gonili, dokler ni bila napravljena vozna cesta po gorenji Soški dolini, Trentarji v Bohinju kupljene plemenske krave ali pa, ker je bila vendarle nekoliko boljša steza, čez Velika Vrata in mimo planine „Za Skalo“ po Bersniku v dolino. Take so bile enkrat prometne zveze za planinskega kmeta, da so morali tudi težko govejo živino goniti po komaj dobro hodnih gorskih stezah, kjer pot najde le vajeno pastirsko oko! Seveda se Trentarji le redkokdaj prišli do govedine!

V Trebiški dol sva stopila ob $3\frac{1}{4}$ 9. in po 20 minutah v planinski stan Trebiščina. V Trentski Log sva se vrnila malo po 11. uri.

Trentski Pelc (Pelec¹⁾) 2109.

Konec avgusta je postalo vreme zopet negotovo, a mesec se je sklonil h koncu in marsikatero negotovo ime mi je še tlelo na vesti. Hotel sem predelati vso Zadnjo Trento, posebno oba Pelca in če bi mi ostajalo časa, napraviti še par težjih plezalnih tur. Začeti bi imel s Trentskim Pelcem v skupini Verevica. Domenila sva se radi tega s Pavrom že prejšnji dan, vrnivša se od Sedmerih jezer, da pojdeva na turo brez kakega odpočitka, če bo količkaj dopuščalo vreme. Paver je drugi dan 26./8. ob 5. uri kljub nekam vlažnemu vzduhu prišel pome ter sva odrinila čez Logov Vršič, po prvi brvi na levo čez Sočo na ozko skalnato pot po „Robcih“.² Iz doline bi se komaj verjelo, da tod gori vede steza in da po tej stezi nosijo Trentarji težka bremena sena. Na desno od Robcev so Spodnje in Gorenje Riže, po katerih spuščajo debla. Po njih gre strma grapa do Soče. V njej se po dežju stvori vodopad čez dolnji strmi skok.

Nad Robce sva stopila ob 5. uri in 50 minut zjutraj. Pot zavije na desno v Gorenje Riže in pelje po redkem travnatem gozdu. Bila je velika rosa ter je visoka trava opletala do meč. Močna rosa navadno oznanja slabo vreme, zato sem postajal prav negotov, ali bo mogoče končati nameravano turo. Hotela sva namreč po glavnem grebenu, ki loči zadnjo in prednjo Trento, okoli katerega teče Soča v širokem loku, in koncem v planino Zapotok. Vrhovišče tega grebena je točka 2109 m, t. j. Trentski Pelc. Na desno mu je dolgo sleme s tremi vrhovi, najvišji 1960 m do 1894, Plešivec. Na levo od Pelca so Ribežni brez kote in Srebrnjak 2099 m, zahodno pod njim Mala Vrata, prehod čez Velika Vrata 1841 m, vrh Sravnik 2060 m in Bovški Grintavec 2344 m. Tudi nomenklatura tega grebena je v literaturi zmedena. Turistično sicer ta greben ni mnogo ali prav malo predelan, morda sem bil prvi turist na Trentskem Pelcu.

Nad nami so se jele preganjati megle in so se često povesele do gozdnega drevja. Le zrak je bil svež in prsi so se polnile, po čemer sem dobival nekoliko upanja, da preprečim ves greben do Velikih Vrat.

¹⁾ Pravo ime je edinole Pelc in ne morda Belec ali Belc, kar so pokvarili ne nemški, ampak slovenski turisti. Pelc jim diši po nemščini, pa se ga ogibljejo. A „Pelec“ ni le prav, je tudi lepo, značilno in pristno, pač starodavno ime ter pomeni der gespannte steile Berg; ohranjen je v slovenščini še glagol pélti se spannen. Pelce poznamo na Koroškem tri, dva strma, napeta vrhova, in „pod Pelcem“ med planino Sprédolina, t. j. vstromljena pečina.

²⁾ Robci je izbornen termin za nemški „Wandeln“, t. j. malih sten ena na drugo, vezanih po ozkih gredeh.

Riže zavijejo na desno v pobočje Plešivca, se končajo „V Plateh pod Rdečim“, to je velika skoraj navpična pečina, temnosive barve z rjavkasto liso na sredi. Pod njo prehajajo senoseki, ki gredo žet travo na Plešivec. Tod čez se je ponesrečila Štrukljeva iz Loga, ko je s svojim možem šla žet travo. Mož je šel naprej, kar začuje krik in šum padajočega telesa. Ko je prišel do nje, jo je našel s prebito lobanjo. Kolikokrat je pač žena nesla pol centa težko seneno culo tod nizdoli po Robcih in prišla srečno domov, tu pa jo je zadela smrt, ko je šla brez bremena!

V doliču nad Rižami je stala nekaj Plajerjeva bajta. Tod so Trentarji v gozdu sekali deske. Rast postane vedno bujnejša, pot složnejša, med travo polno kančkov, smokvic in črnic. Smo v Dolu. Pravi senčnati log, dober pašnik tudi za govedo in konje! Dejanski so izdavnja pasli oboje in vodnik Paver sam je našel pred nekoliko leti konjsko podkev višje gori nad Dolom v Starem Utru. Sploh se dobijo povsodi po visokih planinah sledovi konjske paše izza časa, ko so tovorili s konji po Soški in stranskih dolinah, dokler ni bilo voznihi cest. Vrh Dola med vrhovi 1612 in 1670 se zavije na desno v Predolino. Vrh 1612 m se imenuje „Na Grivah“, vrh 1670 pa „Na Glavah“.

Z Dola se lahko zavije na desno pred koncem grape, kjer je dober studenec. Dospela sva tje ob 7. uri zjutraj. Nekoliko kvišku in stopi se na lepo senošet nad Glavami 1670 m in Plešivcem 1960. Tu je mnogo sočne trave, senošet na Starem Utru. Nekdaj so tukaj Trentarji imeli lepo planino, sedaj drže gori le jalovino in hodijo kosit in žet travo, katero znosijo ali po poti, po kateri sva ravno prišla, ali pa dol čez Predolino v Prednjo Trento. Tudi ko sva stopila na Staro Utro, sva videla senosekov. Izpod Pelca pa so nam bekeč priletela nasproti jareta. Pač dolgo že niso videla človeka, prosila so soli. Nisva jih mogla odrediti z nobeno silo, ne s kričanjem ne s cepinom.

Ronek Pelca nad Starim Utrom se imenuje Huda Krepa. Pot postaja strma in za živino nevarna. (Trentar prav govori: „živina je tod nevarna“). Dobila sva na par krajih kosmiče ovčje volne, zvite v klopčih kot zadnji ostanek poginulih ovc. Lisice in druge živali izključujejo meso in kosti, žuželke in črvi pa izjedo drugo, tako da prav nič ne ostane, niti koža ne, le kosmiči volne. Takih sledov se često dobi po Trentskih gorah!

Pot drži na levo nad Hudo Krepo, potem se vzpne strmo kvišku v odprti žleb; treba je nekoliko plezanja po vseh štirih čez skalnate stopnje. Na vrh sva stopila ob 8. uri 15 minut. Gosti oblaki so se valili od juga in zakrivali Trebiške in Plazke Lope proti nama, od koder so se podile velike meglene cunje do naju in zakrivalo Srebrnjak in Bovški Grintavec. Vendar je veter često raztrgal megleno haljo ter mi dovolil

pregled gorâ. Greben Trentskega Pelca leži skoraj vzporedno s tokom Soče od Loga do Bersnika, na jug ima greben Lop, na sever greben od Mojstrovke do Jalovca, tako da Trentski Pelc stoji skoraj v sredi velikega kroga alpskih velikanov od Bovškega Grintavca čez Bavške gore in Jalovca, Mojstrovke, Prisojnika, Razorja, Pihavca, Triglava, Kanjavca in Lop. Ni ugodnejše točke za pregled tega krasnega venca najvišjih naših gor.

Najbolj me je zanimala rajda gor od Jalovca doli do Grintavca, da spravim v sklad imena Trentarjev in Bavškarjev. Kljub mrzlemu vetru in megli sem vztrajal toliko časa na vrhu, da je veter po vrsti raztrgal meglene zavoje zdaj nad Bavškimi gorami, zdaj drugod in mi dovolil pregled. Tako sem z nekoliko potrpežljivostjo pregledal vrhove: Bovški Grintavec 2344 m, Škrbino čez Kanjo 2030, Šmihelovec 2108 (ime bo pač od paše do Sv. Mihaela), Zgorelec 2090, Škrbina čez Lužo, Veliki Jelenk 2120, karakteristični steber Oltar, Skutnik 2172, Špičica 2120 m, Nizki vrh 2114 m, Zapotoški Pelc 2361 m, pod njim Griva 2263 m, Balenski Pelc 2337 m, Veliki Pelc 2316 m, pod njim Zapotoški Vršac 2167 m in Pelc nad Klonicami, kakor ga imenujejo Bavškarji, ali Pinja, kakor ga imenujejo Trentarji 2437 m. Iz tega imenovanja se vidi, da je najnovejša izdaja vojaškega zemljevida glede imen napačna. Zgrešeno je ime Mali Jelenk 2090 mesto Gorelec, dočim je točka 2120 m neimenovana. Točko 2172 m Trentarji imenujejo Veliki ali Solnčni Jelenk, dočim Bavškarji Skutnik. Odločiti mora med Trentarji in Bavškarji oblika vrhola, ki je pravi poveznjeni skutnik, t. j. topi, stožčasti kotel za sirjenje.

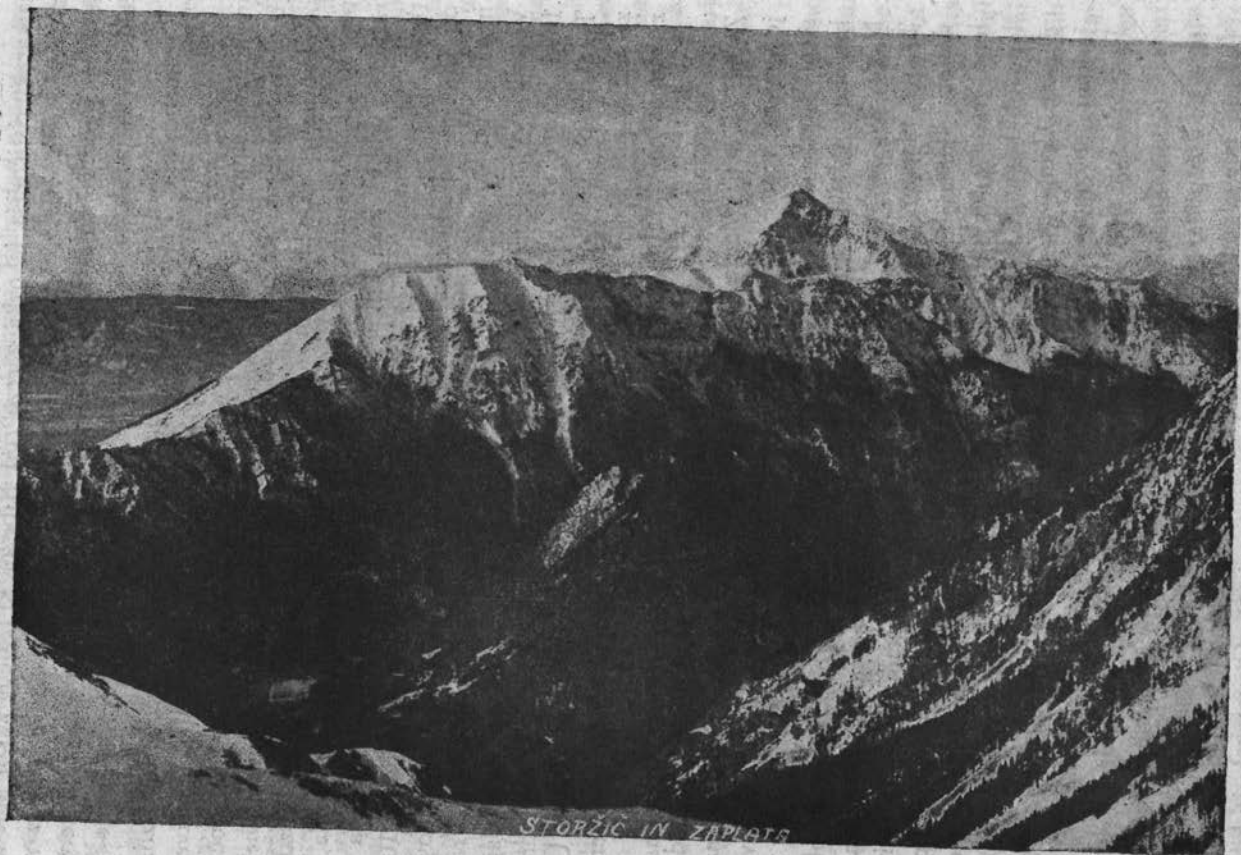
Nebo se vendar ni hotelo izčistiti, četudi je sapa postajala vedno hujša. Odstopila sva šele ob 9. uri 30 minut po ozkem rezu strmo navzdol na Ribežne, s prepadi na desno in levo, iskaje previdno stope. Megla je začela še bolj nagajati, tako da sva videla komaj bližnjo pot. Ker je Paver priznaval, da tod ni še hodil in ker se mi je z vrha vendar posrečilo pregledati sosedne grebene, sem premenil svoj zjutranji načrt, tem bolj, ker me je mikalo, da bi sestopila naravnost po severni steni od Ribežnov proti planini Zapotok. Iskala sva po strmih skokih na levo in na desno od grebena Ribežnov smer odstopa. Paver je zasledil na desni izhojeno gamsovo stezo. Sledila sva ji. Že proti koncu grebena je zaviti v skalnate čerí v lepo tesno zagato (kamin), v kateri se dobro poznajo stopinje gamsov v muljasti, temno črni prsti. Iz zagate sva krenila nekoliko na desno po strmih rušah z naklonino 60—70%, potem pa zdržem na levo vedno silno strmo navzdol, često plazeč se skozi ruševje in konečno na levo na veliki prod pod divjo grapo, ki v silnih skokih odpada med Ribežni in Srebernjakom. Ta grapa se v prod

globo zarije, da napravi celo préseko in izgine v mogočnem skoku skozi Gamsovo Rušo. Ta je gručasta gredina (Terrasse), razjedena od vodovja, najkarakterističnejša je ozka zareza rod Ribežni, ki izgleda kakor umetno izsekana. Ob 10.45, torej po dobrih $\frac{3}{4}$ ure plezanja, sva stopila na sesutine pod Srebrnjakom. Vrvi nisva rabila nikjer, dasi jo plezalni teren zahteva, zadoščali so nama cepin in okovanke.

Imenovanje Pelca je v zemljevidu napačno. V Lechnerjevi izdaji l. 1907. so točke 2109 m (t. j. Trentski Pelc) in 1950 m (t. j. Plešivec) imenovane skupno Srebrnjak. Točka 2099 je imenovana Verevica, dočim je prav Srebrnjak. Ribežni med Pelcem in Srebrnjakom so brez imena in nekotirani. Pod Ribežni na Soško stran se razprostira lep gozd s pašniki, t. j. planina Verevica. Kakor se rabi ime planine Kukla za različne vrhove nad Logom, tako se ime planine Verevice prenaša na razne vrhove. Prav se sme rabiti ime Verevica za celo skupino od 1099 do 1844 m. Posamezne vrhove pa je treba vsekakor posebej zaznamovati in rabiti od vzhoda na zahod: Plešivec, Pelc, Ribežni, Srebrnjak in Vrata. Vodnik Anton Tožbar, p. d. „Špik“, loči Plešivec na tri dele: nad Ušjem 1894, drugi vrh Verevica in tretji Plešivec 1960 m. Paver in drugi Trentarji pa izključujejo posebno imenovanje Verevice in pravijo Ušje za zadnji nos grebena proti Trenti, imenujejo pa vse tri vrhove v enem z vrhoviščem 1960 m Plešivec.

Na sesutine pod Srebrnjakom se nam je odprl krasen pogled po Zadnji Trenti. Megla je bila med plezanjem izginila, obetalo se nama je krasno vreme. Ako bi ne bil napravil lepega odstopa po severni steni Ribežnov, bi mi bilo skoraj žal, da nisem preprečil grebena Srebrnjakov; tako pa sva zadovoljno sedla s Pavrom konec snežnega plaz. Napila sva se sveže snežnice, potem pregledavala vnovič dolino Zadnje Trente, planino Zapotok in Bavške vrhove. Pod nama visoka planinska dolina, ki se izteka v beleč širok prod, obrobljena z rušasto temnozeleno gredino na desni, v ozadju z gozdnatim travnatim pobočjem visokih, lepo oblikovanih Bavških mejnih gor, v sklepu kotanje (Schlusstal) beli pečnati Grintavec, nad nama senčne stene Srebrnjaka — vse obrito z jarkimi solčnimi žarki prizor, od katerega se človek težko loči. Posedela sva skoraj celo uro.

Grapa Zadnje Trente je suha, le v deževju se napolni. Voda izvira šele pod Zapodnem. Pravzaprav potok nima nikjer imena Trenta, marveč poznajo ime za vodo le Soča. Trenta mora biti sploh ime, ki je pozno prišlo v rabo, kakor poroča Josip Abram v svojih člankih; nastalo bi bilo ime iz laškega imena Trento, od koder so baje prišli. Zapodnem se razširi dolina in ima na levo in desno travnike. Breg Zadnje Trente pod pla-

STORŽIČ IN ZÁPLATA

Storžič in Záplata.

nino pa je gozdnat. Desni breg je visoka, po grapah razjedena gredina: Gamsova Ruša pod Ribežni, Ruša pod Pelcem, V Žlebeh pod Plešivcem, globoko razriti sporedni „Razorji“ nad Zapodnem. Visoka gredina nad Zapotokom pod Velikimi Vratami se imenuje Apica.

Odpravila sva se v Zapotok okoli 12. ure, najprej po prodju, potem po travnatih pašnikih z macesni; čez pol ure sva stopila v stan planine Zapotok.

Spominska knjiga na Storžiču.

Fran Lapajne.

V prvi polovici meseca oktobra 1921 je javila v časopisih Kranjska podružnica SPD., da namerava v nedeljo, dne 16. oktobra, ponesti spominsko knjigo na Storžič. — Zveselili smo se te vesti tudi ljubljanski turisti in smo sklenili se udeležiti tega planinskega čina. In tako smo se sešli na predvečer na ljubljanskem južnem kolodvoru „trije“ udeležniki.

Bil je lep mesečen večer, ko smo se odpeljali proti Kranju, v dobrem razpoloženju, dasi smo bili iznenadeni, da vlada med turisti tako malo zanimanja za ta vendar pomemben dogodek v napredku naše turisticke. Med vožnjo smo ugibali, koliko jih pač pojde na Storžič iz Kranja in bližnje okolice, ter preudarjali, kako naj zagovarjamo malomarnost ljubljanskih turistov.

Zedinili smo se, da krenemo še ta večer do Predvora in tam prenočimo. Začudeno nas vpraša neka gospodična sopotovalka iz Kranja: „Kaj, iz Predvora mislite iti na Storžič? Od tam se gre vendar na Grintavec, na Storžič pa se gre iz Kranja!“ Na naše vprašanje nam pojasni, da je šla ona na Grintavec iz Predvora, doli pa — v Kokro. Ker se ji je zdelo, da se bolj malo spoznamo v planinstvu, se ni več brigala za naš pogovor. Mi smo ji pa tudi po brezuspešnem ugovarjanju prepustili njeno prepričanje, kje se gre na Storžič in kje na Grintavec.

Prožnih korakov smo jo mahnili po beli cesti proti Visokemu; tu so nam povedali, da ta dan še ni bilo nobenega turista pred nami. No, morda so šli Kranjčani čez Kokrico; gotovo jih dobimo v Predvoru. Tam smo se zglasili pri g. nadučit. M., ki nam je prijazno

preskrbel prenočišče v Wurzbachovi graščini, sedaj zvaní „hotel Grin̄tavec.“ Poleg dobre postrežbe so tu za primerno ceno turistom lepe sobe na razpolago. — Izenadeni pa smo bili, ko nam g. M. pove, da Kranjčana ni nobenega; pokaže nam pa njih sporočilo, da pridejo na Storžič naslednji dan čez Št. Lovrenc. Naprosil nas je, naj mi ponesemo s seboj skrinjico, knjigo, šampiljko in cement za vzdanie železne skrinjice. Brez obotavljanja smo prevzeli ta posel, dasi so nahrbtniki precej pridobili na teži.

Veselo pokañje topičev nas je predramilo v zgodnji jutranji uri iz dobrega spanja. Ta dan so namreč v Predvoru blagoslavljali jeklene cerkvene zvonove, ki so bili razstavljeni na letošnjem ljubljanskem prvem velikem semnju. — Mračno je še bilo, ko smo se odpravili na pot, nejevoljno se oziraje proti nebu, kjer ni bilo videti zvezdice. V prvem jutranjem svitu smo si že kuhali čaj ob razpotju na Zaplato in Storžič.

Debele megle so se vlačile po vrhovih, a niso nas strašile; poznamo jesensko muhasto vreme, no, in turist mora biti pripravljen na vse vremenske izpremembe, kakor mornar na morju. Po novo markirani poti se je šlo hitro naprej; opozoril bi le g. L., da so ravno na križiščih potrebna zelo vidna markacijska znamenja! Ne bom popisoval naše radosti, ko smo prišli na planotico, kjer stoji Dolenčeva lovska kočā; nad nami jasno nebo, pod nami megleno morje in iz doline se je čulo veselo pritrkavanje predvorskih zvonov in pokañje topičev. Veselo smo zaškali tudi mi in krenili skozi „Vrata“ proti Storžiču. Kdo ne pozna „Storžičevih Vrat“?! Iz Predvora do tu vidiš tuintam le Storžičev vrh. Ko pa prideš na planotico, kjer stoji omenjena Dolenčeva lovska kočā, kreneš nekaj korakov proti severni strani v skalno sotesko med dve steni in, kakor bi odprl vrata na stežaj, ugledaš pred seboj Storžič v vsej krasoti! Tako nenadoma se ti odpre ta divni pogled, da ti nehote zastane korak in da ti za vselej ostanejo v spominu „Storžičeva Vrata.“

Spustili smo se po peščenini in pohiteli smo skozi kratek gozd v skrbah, ali se ni posušil studenec, kjer nameravamo dobiti vodo za cementiranje skrinjice. Kmalu smo bili rešeni te skrbi! Dasi so se posušili preteklo poletje skoro vsi studenci v naših planinah, je ta studenček, ki nas je že obilokrat okrepčāl s dobro pitno vodo, še veselo žuborel. Nadaljevali smo pot proti Bašelskemu sedlu. Oster žvižg gamsa na visoki skali nad drugim studencem nas je opozoril, da se tudi ta studenec ni posušil. — Priznanje gre Kranjski podružnici, ker je nekoliko preuredila ta studenec, da se lažje pride do pitne vodē. —

Mrzel veter nas je pregnal z Bašelskega sedla, kjer se je po sočni travi še pred trenutki pasla čreda gamsov, ki je pred nami pobegnila proti Vaneš-vrhu. Povzpeli smo se čez pečevje na zapadno stran Storžičevega hrbta, da pridemo čimpreje v zatišje na solčno stran in potem polagoma proti vrhu.

Presenetilo nas je veselo ukanje; glej šmenta, res so nas Kranjčani že prihiteli! Ugibali smo, obklej neki so bili ti danes na potu, da so že na vrhu. A potegnemo jih, je bil naš namen; ne povemo, da imamo mi s seboj skrinjico in knjigo. Vzamem v roko daljnogled, pogledam proti vrhu; trije so gori, nikogar ne poznam. Kdo neki so, ugibamo. Pospešimo korake, kmalu smo gori. Po pozdravu se kmalu seznanimo in obojestransko je bilo vprašanje: „Ali ste iz Kranja?“ — „Ne!“ — Oni trije so lovci iz Tržiča, mi pa ljubljanski turisti. Niso nam verjeli in so se namuzali, češ: „Saj iz enega nahrbtnika moli železna noga skrinjice! Le na dan ž njo, vemo, da ste Kranjčani! Prišli smo, da se tudi mi vpišemo v prvo spominsko knjigo na Storžiču, ki sploh bolj sloni na Tržič nego na Kranj!“ — Končno smo jim le pojasnili zadevo in smo odložili nahrbtnike, čakajoč, da pridejo Kranjčani in izvrše svoje namenjeno delo.

Bilo je krasno vreme, čist zrak in nudil se nam je prekrasen razgled, kakor malokdaj. Kar se tiče razgleda, Storžič prav nič ne zaostaja za Grintavcem, deloma je še lepši. Na severni strani leži pred teboj dolga Košuta z Velikim vrhom in dalje za njo kipi v nebo Veliki Zvonar s svojimi obsežnimi snežišči. Proti severo-zapadu imaš pred seboj celo vez Karavank, za njimi Julijske Alpe z našim Triglavom. Na severo-vzhodni strani spoznaš otožni Obir, Vernikov Grintavec in Jezerski (Pristavnikov) Storžič, nad njim se dvigajo naše lepe Kamniške planine; s prostim očesom opaziš Cojzovo kočjo na Kokrskem sedlu, za katerim se razteza Kamniško predgorje od Grebena do Krvavca; od juga gori te pozdravlja Snežnik in pogled na Nanos bi razveselil naše turiste — Primorce.

Hitro je mineval čas, ki nam ga je še krajšal znani tržiški lovec „Jozl“ s pripovedovanjem svojih lovskih doživljajev. Od srca smo se nasmejali, ko je razkladal, kako sta nekoč skupno dva naenkrat ustrelila bežečega gamsa, za katerega sta se potem prerekala, kdo ga je ubil. Po Salamonski rabsodbi sta ga preparala v dva kosa, in glej čudo! res sta se v njem križali kroglji; „oba sva ga, torej vsak polovico!“ Kakor v svetem pismu! Seveda, kdor mu verjame, bo izveličan.

Med sličnimi pogovori smo pregledali z daljnogledi ves teren pod seboj; prišla sta med tem še dva domačina z Golnika, o Kranjčanih ne duha ne sluha. Časa ni bilo več tratiti, pripravili smo se na delo,

bilo nas je zdaj osem. Prav na vrhu smo razgrebli peščenino, vzdali skrinjico, jo zavarovali s skalami ter vložili knjigo s prvim odtiskom štampljke („Storžič, 2132 m, podružnica SPD. Kranj“) ter vpisali v knjigo prve vrstice: „Dne 16. oktobra prinesel gori skrinjico, jo vzdal s cementom ter vložil štampljko in knjigo, ki naj služi svojemu namenu. V imenu Kranjske podružnice SPD. za Osrednji odbor F. L.“; sledi še sedem podpisov. — V spomin si je vsak s štampljko napravil odtis na društveno izkaznico, domačin z Golnika si jo je hotel odtisniti kar na 100 dinarski bankovec; šele ko smo ga opozorili, da žigosanih dinarjev sedaj še ne sprejemajo, je to namero opustil.

Delo je izvršeno, treba je misliti na povratek. Domačina z Golnika sta se vrnila po isti poti, koder sta prišla, mi trije pa smo se odzvali vabilu Tržičanov, da greme doli na Tržič; saj nas bo med potjo zabaval veseli „Jozl“. — Spustili smo se doli na severno stran Storžiča po razritem pečevju čez peščene plazove na „Gadove Škarje“, kjer se drži golazen in petelin-škarjevec, ter pohiteli po gozdni poti na planino „Jesene“, kjer smo imeli kratek odpočitek in smo se okrepčali z dobro studenčnico. Čez dobre pol ure smo bili na cesti v dolini Sv. Katarine; v Lomu smo dobili prvo okrepčilo za prazne želodce. — V Tržiču se nismo mudili, ker smo prišli pravočasno ra vlak. Poslovili smo se od Tržičanov, posebno od „Jozlna“, ki nas je povabil na „tržiško brzolico“, ki jo nam bo napravil morda še prihodnje poletje v novi planinski koči na Kovci-planini pod Košuto, kamor seveda povabi tudi — Kranjčane.

Spomini na Javornik pri Idriji.

Napisal —y— (+ T).

Bilo je v tistih lepih dneh, ko še niso grmeli topovi in se ni razlegal bojni hrum na severu, jugu, vzhodu daleč in tako blizu. Bilo je takrat, ko se je na „večerni promenadi“ sukal naš pogovor o vsakdanjem malem, lepem življenju. Večkrat, posebno zvečer ob luninem svitu, smo hodili France M., Jože H. in jaz — prava troperesna deteljica — po Novi cesti, našem navadnem izprehajališču in smo kramljali in sanjarili. Pri taki priliki se je sprožil načrt za izlet na Javornik. Odločili smo se, da odidemo v četrtek (3. sept. 1914) ob 11. uri zvečer.

Napolnil sem svoj nahrbtnik, z lepo zbirko delikates (četrt hleba, kos sira, konec salame, steklenica s čajem, zavitek hrušk), obtežil sem ga — ker tura ne bo težka — s par fotografičnimi ploščami z aparatom, in v svoji previdnosti na vrh položil šivanke s sukancem. Zdaj pa na hrbet ž njim, kajti ura je bila $\frac{3}{4}$ na 11. in pod oknom na cesti sem začul žvižg — to je France! — hitro plašč čez nahrbtnik, klobuk na glavo, palico dobim pri Jožetu. Z Bogom, starši, na svidenje v soboto!

Klop zadaj za hišo, kjer stanuje Jože, je bila naše zbirališče, Jože je že sedel na nji, v rokah je držal staro leščerbo, ki pa je — prav dobro svetila. Pod klopjo je grčalo troje psov — Pingo, Špion in Rigo; na Jožetovo priporočilo je bilo tudi njim dovoljena udeležba izleta. „Lepi“ smo bili vsi trije. Sebe sem že opisal. Pri leščerbinem svetlu sem si ogledal Francetov havelok, kolikor ga je bilo; kajti havelok se je tam končal, kjer bi imel pri truplu največ zakrivati; priprava pa, ki jo je imel France na glavi, je bila po starosti in po obliki sovrstnica leščerbe. In Jože! pri tej razsvetljavi so ga moje oči komaj našle pod ogromnim nahrbtnikom in med nič manjšo usnjato torbo, ob kateri je visel njegov desni bok. Ob pasu mu je viselo težko starinsko — bodalo. Nosil pa je Jože na sebi tudi pridobitve iz novejšega časa: daljnogled, kratek lovski nož, lovsko piščalko; drugih obeskov nisem prav razločil. O vsebini nahrbtnika sem si dal samo poročati: kruh, klobase, salame, 1 kg pšenične moke („za žgance“), 1 kg koruzne moke („za pasje turiste“), tobak, žveplenke, sveče, steklenica grenkega, lonec za kuho in 3 velike plahte, kakršne rabijo kramarji za svoje stojnice. Čemu to? Da povem: sklenili smo že prej, da prebijemo noč kot pravi turisti — izven koč v šotoru! Zato je tudi France nosil v nahrbtniku pravcato kuhinjsko opravo in pripravo.

Točno — v bližnjem zvoniku je bila enajsta ura — smo se odpravili na pot. Žive duše ni bilo na cesti in nočni mir je ležal nad Idrijo. Hitro smo stopali, vodeč na vrvi vsak svojega psa. Ko smo prispeli do podnožja hriba, kjer se začno bližnjice, vodeče naravnost proti vrhu, tedaj smo — mi turisti! — šele opazili, da smo na zbirališču ob klopi pozabili palice. Udarili smo jo skozi gozd in slednjič smo prispeli vsi zasopli in razgreti na vrhu hriba zopet na cesto in do prvega požirka „grenkega“. Pot nas je vodila le po gozdu in dasiravno je bila polna luna, je bilo v gozdu precej temno. Šele onstran Koševnika smo prišli na plano in smo strmeli v lepo jesensko noč in na jasne obrise bližnjih in daljnih gričev.

Kmalu smo dospeli do prvih hiš Črnega vrha. Povsod je vladala grobna tišina. Kar se je oglasil za bližnjim hlevom pes — čuvaj. Naši pasji spremljevalci bi bili najrajši svojo turo tu končali na svoj način; a mi smo pospešili korake in konec je bilo pasjim željam, vas pa za nami. — V zvoniku

je udarilo dve, ko smo stali po Francetovem mnenju na kraju, kjer se ima odcepiti pot proti Javorniku. In zdaj se je pokazala potreba ne samo po čem „grenkem“, ampak bolj po sladkem, mastnem. Odložili smo nahrbtnike kar ob cesti, potem smo utihnili za četrto ure, in opravljeno je bilo. Stativ, ki sem ga mesto Jožeta nosil dosedaj jaz, naj bi zdaj prevzel France v varstvo. A ta je menda na to popolnoma pozabil, dasiravno sem ga jaz opomnil. Mi smo odšli, stativ pa je ostal lepo prislonjen k cestni ograji.

A kje je zdaj pot na Javornik? Vpraševal sem Franceta, kje krenemo s ceste, ta pa je zmigoval z rameni in odgovarjal: „Ne vem.“ Treba ja bilo poiskati markacije in to ob temi. Luna je bila zašla za goro in iskali smo s svetilko. Hodili smo zdaj v breg, zdaj navzdol, a brez uspeha. Pri tem iskanju sem pogrešal stativa. „Kje imaš stativ?“ sem vprašal Franceta. Okrenil je z glavo, pogledal po nahrbtniku in poklical tristo medvedov na pomoč; a stojala ni bilo. Odločil sem, da grem jaz ponj, onadva naj iščeta prave poti. Udril sem jo s Pingom čez drn in strn, se v temi nekajkrat zakotalil s psom vred, a bil sem kmalu na cilju. Ves upehan sem prinesel stojalo k tovarišema, ki sta še vedno blodila po hosti in — iskala. Bila je ura že tri, ko smo našli pravo stezo.

Nadaljevali smo svojo pot. Ko pridemo iz gozda, je bilo prej tako jasno nebo prepreženo z oblaki in je bril mrzel veter, ki nam je šel skozi kosti in mozeg. Polagoma se je začelo daniti; ko smo prišli do prvih kmečkih hiš, je bilo že toliko svetlo, da sem opazil na zidu nabite mobilizacijske lepake. V bližini je stal zidan vodnjak, s kapnico smo napojili pse, sebe pa s čajem. V svitu nas je vleklo na vrh, a ta je bil za nas še daleč. Kajti na nadaljnjem potu smo zopet zašli. Iz nova se je začelo iskanje; našli smo več steza in potov, a vse brez markacije. Da smo bili pri tem iskanju že blizu cilja — grič na levi je bil Javornik — tega nismo slutili. France je izjavil, da gre na bližnjo višino, da se orientira, midva z Jožetom pa sva ostala na mestu in čakala. Po preteku desetih minut sva začula žvižg. „Čuj, France naju kliče, treba je, da mu slediva“, sem dejal tovarišu in krenil s Pingom navzgor. Brez prave steze sem ril s psom naprej skozi grmovje, medtem ko je Jože daleč zaostal. Znašel sem se naenkrat na planoti, ki tvori pobočje Javornika, pod seboj sem zapazil hišo kmeta, čigar varstvu in skrbi je poverjena tudi koča SPD. Bil sem na cilju. Na vrhu sem našel Franceta, sedečega na skali. Z žvižgi sva priklicala tudi Jožeta.

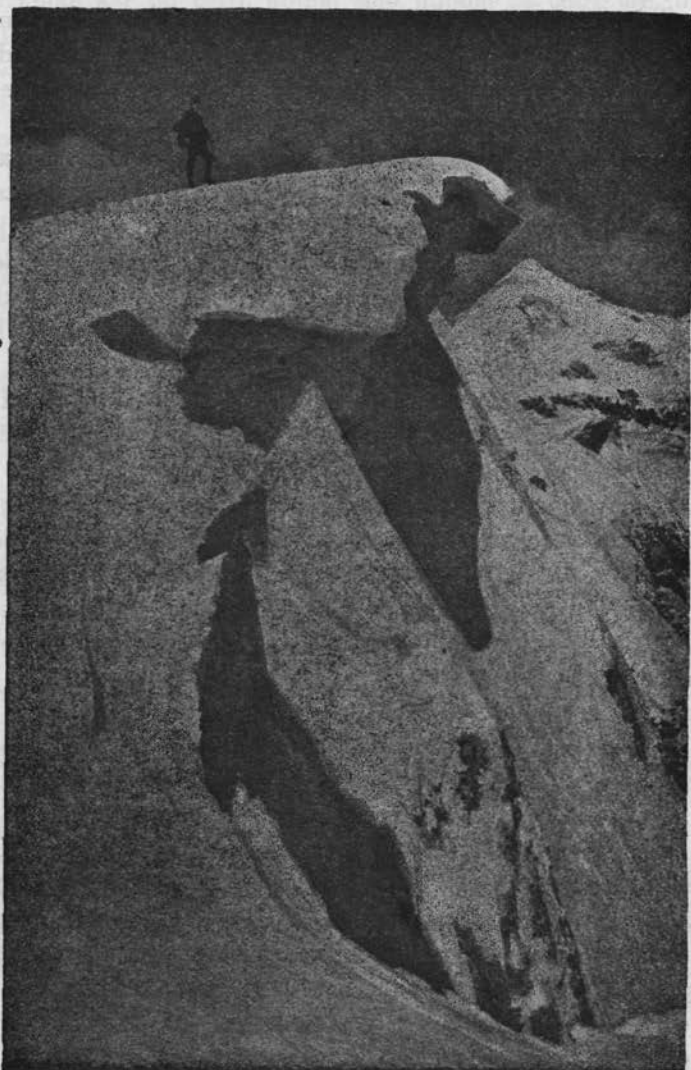
Razgled z Javornika je zelo lep, posebno proti vzhodu. Po dolini je ležala še megla in hribi so se mi zdeli v njej kakor otoki. Tam nad Ljubljanskim barjem se je vzdigovala rdeča solnčna obla. Bolj ko razgled

je mikalo Francetovega Špiona lajanje tam doli v dolini. Brez našega dovoljenja jo je kuže odkurilo glasno lajajoč po bregu navzdol in vse naše klicanje je bilo zastonj. Ko pa smo se pozneje utaborili v prostorni koči, je Špion že prežal na svoj delež obeda, ki smo se nanj šele pripravljali. Sklenili smo, da dobimo zajtrk pri Medvedovih, za nadaljnjo preskrbo hočemo skrbeti sami. V to svrho je bil France odbran za kuharja, jaz sem dobil nalogo, da spečem krompirja, Jože pa je prevzel skrb, da pripravi drv, vode in krompir ter da gleda na pse.

Pri Medvedovih, kjer je bilo ob našem prihodu že vse na nogah, smo se čutili kmalu domače. Zajtrk — mleko in kruh — nam je po večerni hoji kaj dobro teknil. Po zajtrku smo stopili v kočo, kjer smo, počivajoč na trdih ležiščih, dremali in modrovali. Ura je bila devet, ko smo se dvignili, da pripravimo kosilo. France se je že vrtil okrog štedilnika, jaz sem pa kakih 60 korakov od koče kuril in pekel krompir, ki ga je Jože nakupil pri kmetu za celih 20 vinarjev. Po dveh urah je bilo kosilo gotovo in gostija se je pričela. Vsak je dobil delež golaža, kos kruha, 4 krompirje, za priboljšek še par hrušk, psi pa žgance s krompirjem. France je pokazal izreden kuharski talent.

Po kosilu smo pospravili posode, potem smo se ločili; jaz in Jože sva šla na vrh Javornika, France pa se je po gosposko zleknil na ležišče. Prigovarjala sva mu, naj gre z nama, češ, megla se je že razpršila in imeli bomo lep razgled, spal pa bo lahko doma. On pa je bil mnenja, da tukaj še lažje spi, in se je obrnil k steni. Pustila sva ga torej lepo doma za varuha in sva odšla.

Gorko solnce naju je grelo v hrbet, ko sva korakala po kamnati planoti. Z vrha sva uživala le razgled po dolini, posebno lepo se da zasledovati cesta iz Idrije v Logatec. Zračna črta je dokaj kratka, a hribovit svet dela pot tako dolgo. Cesta se vije v večjih ali manjših ovinkih zdaj v breg, zdaj zopet navzdol in se zravna šele pri Logatcu. Lepša je pot s Črnega vrha v Godovič, kjer se združi z glavno cesto. — Legla sva s tovarišem na tla, kar sta storila tudi Rigo in Pingo. Jože kmalu umolkne in zadremlje. Utihi sem tudi jaz in sem opazoval pokrajino pod sabo. Videl sem v daljavi Ljubljansko barje in tam je Ljubljana, kjer sem preživel svojih 8 študentskih let. In ta cesta iz Idrije v Logatec! Vozil sem se po njej gotovo vsake 3 mesece enkrat, poznam malodane vsak grm ob cesti. V premišljevanju me je zmotil Špion, ki je lajajoč skočil pokoncu. Ozrl sem se in sem videl za seboj 3 mladeniče, ki so prišli neopaženi na vrh. Za njimi so prispele še 3 gospodične in 2 starejša gospoda. Poklical sem psa, da je utihnil, obenem pa dregnili Jožeta, da bi ga zbudil. Začudeno je gledala družba nenavadno prikazen Jožetovo z njegovo patriarhalno torbo. Ležal je ob njej na tleh, kakor je

Snežna streha na Korenu. (Iz skupine Krvavca.)

dolg in širok, v desni pa je držal tisto staroversko bodalo. Dregnil sem ga, a ni se zbudil. Zdramilo pa ga je pritajeno smejanje, ki se je slišalo od zadaj. Pozdravila sva družbo in s smehom sva se napotila navzdol proti koči. In tu sem našel druga dva zaspanca — Franceta in njegovega psa. „Južina je pripravljena!“ sem zaklical — in že je bil France pokoncil. In prešel mu ves spanec, ko je videl, da južina — ni pripravljena. Pa smo si pomagali. Vsak je dobil klobaso s kruhom in 2 hruški, psi so se zadovoljili z drobtinami, ki so padale z naše mize.

Po okrepčilu smo se jeli pripravljati na prenočevanje pod milim nebom. Kraj, kjer sem jaz dopoldne pekel krompir, se nam je zdel najbolj pripraven. Mračilo se je že, ko je bil šotor gotov. Ob odprtini, ki je tvorila vhod v šotor, se je nahajal s kamni ograjen prostorček — naša peč. Nadaljnji prostor na levi so zavzemala naša ležišča, lepo nastlana s senom, na desni strani šotora so imeli psi svoje prenočišče. Večerjo, t. j. kruh, sir, salamo, pečenega krompirja in čaj, smo zaužili že v svojem novem stanovanju. Po večerji smo imeli zopet sejo, pri kateri smo soglasno sklenili sledeče: ogenj naj gori celo noč; vsak izmed nas prevzame stražo, kadar pride vrsta nanj; straži, ki se menja vsako uro, začeni ob 10. uri zvečer, je dovoljeno sedeti ob ognju, peči krompir, kuhati čaj ali kaditi; žreb določi, kateri izmed nas nastopi prvo stražo.

Hitro smo še pripravili, kar je bilo potrebno za prenočevanje: kup drv za šotorom, kupček krompirja, lonček za kuhanje čaja, tobak in žveplenke. Žrebanje se je začelo s tremi različno dolgimi žveplenkami; France je potegnil najdaljšo — on prevzame torej prvo stražo od 10.—11. ure, Jože, ki je potegnil najkrajšo, pride na vrsto od 12.—1. ure, jaz s srednjo žveplenko pa od 11.—12. ure. V tem redu smo se vrstili potem celo noč do 7. ure zjutraj. Psi so že plegli na njim odkazanem prostoru, le mi smo še kramljali med sabo, pušili tobak in si na različne načine kratili čas, dokler ni napočila deseta ura.

„France, na stražo, ura je deset!“ sem zaklical in se vzdignil, da grem spat. Tudi Jože se je zleknil po mehkelem ležišču in se ogrnil s plaščem, France pa je resno obsedel ob ognju.

Začutil sem sunek v rebra. „Vstani!“ sem zaslišal Francetov bas. Vstal sem in on je legel, jaz sem pa prevzel stražo.

Kazalec na uri mi je kazal, da je ravno napočila ura strahov. Domislil sem se povesti, ki sem jih toliko čul v otroških letih. Spomnil sem se na umrlega deda, ki mi je že večkrat pravil, da se ob 11. uri ponoči odpirajo grobovi, iz katerih se prikažejo mrličji, ki potem tavajo okrog in iščejo pokoja.

Stopil sem iz šotora na prosto. Noč je bila temna in pihal je močan jugozapadnik. Gosti megleni oblaki so se podili z veliko naglico

nad našim šotorom in tvorili zdaj pa zdaj čudne fantastične podobe. Utaborjeni v varnem zatišju, nismo čutili mrzlega vetra, pač pa smo lahko šlišali, kako je šumelo listje na drevesih zdaj močnejše, zdaj tišje.

Vrnil sem se v šotor in se vsedel k ognju. Prižgal sem si cigareto. „Še pet minut!“ sem si mislil, ko sem pogledal na uro, „in vrsta pride na Jožeta, ki se bo gotovo težko ločil od svojega ležišča.“ Res, šlo je težko, a šlo je. „Pa glej, da na straži ne zaspiš“, sem mu še zabičeval, ko sem se vlegel zraven Franceta. Videl sem še, kako je Jože nabasal svojo pipo in prižgal tobak, potem sem zaspal. —

Kakor prvo stražo, sem prebil tudi ostali dve. Omenim naj le, da sem pri drugi pekel krompir, s katerim sem pogostil svojega naslednika in pse, ki jih je glad, združen z radovednostjo, pripeljal do mene.

Ob sedmih zjutraj se je nehal naš „nočni čas“ in Jože, ki je imel zadnjo stražo, naju je zbudil. Tako je potekla noč med čuvanjem naše male nasebine in med spanjem. Po zajtrku — bil je čaj s kruhom — smo se skupno fotografirali. Trajalo je precej časa in padlo je dosti opazk, pred smo se razvrstili. Jože je pripeljal iz bližnje hiše kmetico, ki je začudeno gledala zdaj nas, zdaj naše nenavadno taborišče. Dopovedoval ji je z vso vnemo, da bo na dano znamenje samo „pritisnila“ in stvar bo opravljena. In res smo vse srečno prestali.

France, ki je tudi hotel postaviti spomenik našemu bivanju na Javorniku, je prinesel iz koč spominsko knjigo, v kateri je njegov genij v kratkem času ustvaril sliko našega taborišča, katero smo potem — ker *literae scriptae manent* — okrasili s primerno razlago in svojimi podpisi. „Veš kaj, France, ti nisi samo izvrsten kuhar, ampak imaš tudi talent za slikarstvo. To dvoje umetnosti združuj in dobro. Ti bo na svetlu!“ ga je pohvalil Jože.

Obed smo si pripravili kakor včeraj; pri njem smo „pospravili“ zadnje ostanke svoje zaloge. Potem smo stopili še enkrat na vrh Javornika — po slovo.

Nato smo jo ubrali nazaj, smo razdrli šotor in se pripravili na odhod proti domu. Vzeli smo slovo od koč, od Medvedovih z obljubo, da jih drugo leto zopet obiščemo, in smo odšli. Kar se začuje votel grom in debele kaplje so začele padati. Dež je prišel tako nenadoma, da ga ni nihče slutil. Ni nam kazalo drugega, nego da smo se vrnili k Medvedovim. Tam smo dobili še svežega kislega mleka s kruhom — kakor nalašč!

Med tem je dež že pojenjal, plačali smo svoj mali račun in vzeli nanovo slovo brez joka in solza. Oblaki se niso hoteli razpršiti in pihal je močan veter. Sprijazniti smo se morali z mislijo, da bomo še danes mokri, naj še tako hitimo.

Črni vrh je bil že daleč za nami, ko so se jeli križati bliski po nebu; grmelo je zdržema. Veter je ponehal popolnoma in nastala je tišina — mir pred nevihto; padale so redke debelo kaplje. Prišli smo ravno na kraj, kjer se odcepi od ceste bližnjica proti Koševniku, ko se je ulila huda ploha. Spustili smo se v tek, a Jože je kmalu zaostal in vse žvižganje in klicanje po njem je bilo zaman. Grmenje je zadušilo vse najine, klice. S Francetom sva tekla naprej in kmalu sem v temi izgubil tudi njega. Zabredel sem v močvirje, noge so se mi udirale globoko v blato in tudi moj Pingo se je tresel in cvilil od strahu. Blodil sem nekaj časa in namakal črevlje po tistih lužah, dokler se ni tam daleč na desni pokazala luč — Koševnik. Spustil sem se znova v tek. Dospel sem do nekega kozolca in tam sem se oddahnil. Precej daleč sem začul žvižg — bil je France, ki me je iskal; odzval sem se mu in sledeč mojim žvižgom me je našel pod kozolcem. Ostala sva tu kakih deset minut in sva čakala sodruga; ker ga ni bilo od nikoder, sva hitela proti Koševniku. Družina je bila zbrana v prostorni izbi — bilo je že po večerji — ko sva dospela s Francetom tja, premočena, da je vse teklo od naju.

Tu sva hotela počakati Jožeta z Rigotom. Pogovor v izbi se je sukal o vojni in star hlapec je na dolgo in na široko razlagal, kako je bilo še takrat, ko je bil on pri vojakihi dragonar. Sredi tega pripovedovanja se je France domislil, da je pozabil stativ pri kozolcu, kjer sva vedrila. Težko mu je bilo zapustiti toplo sobo in iti na dež po nesrečno stojalo; a fant se je premagal in je šel po nje. Slednjič jo je primahal tudi Jože s svojim psom. „Moral sem nositi to pasjo mrcino, kakor otroka, sicer bi mi bil ostal v močvirju in utonil“, se je hudoval Jože nad svojim Rigotom, ki se je tresel od mraza po celem telesu. — Tudi mi smo drgetali mraza, ko smo po kratkem počitku zapustili gorko zavetje in nadaljevali svojo pot proti domu. Obleka nam je bila popolnoma premočena! Dež nam je premočil še zadnjo nitko, a dobre volje nam ni vzel. Na našem nadaljnjem potu smo bili toliko na boljšem, da smo hodili ves čas po gozdu, kjer ni bilo toliko vetra in smo zato lahko prižgali svetilko, kar prej ni bilo mogoče. Da je bila pot kratkočasnejša, smo tudi malo zapeli in smo tako pripeli do prvih hiš Idrijskega mesta.

Pri znani mizi pri našem navadnem zbirališču smo se razšli, mokri, pa veseli in dobrih nad.

Kamniško sedlo z Brano.

Jezero pri Plivi.

Rudolf Maldini Wildenhainski.

z Jajca dolaziš za kakova tri sata hoda do „Jezera“, kako ga još muslomani zovu i Gjölhisar. Jezero to tvori riječica Pliva, koja od njega osam sati hoda ispod Čardok planine izvire. Iz Jajca polaziš na Jezero zapadnom ulicom grada, ili kroz tako zvana „Travnička Vrata“ i dolaziš na krasnu bijelu cestu, koja ti se uz lijevu obalu Plive amo i tamo zavija oko zašumljenih humaka, dok ti u toj krasnoj okolini, kojom od zapada dolazi zelena Pliva, tvoreći ispod Otomaljskoga i Oštroga brda dva krasna gorska jezera, ne pukne pred očima u proširenoj dugoljastoj gorskoj uvali zrcalasta sjajna ploča — donje ili malo jezero Plive. Idući tako južnom stranom pomenutoga jezera, motriš s pravim duševnim užitkom milovidnu i bujnu okolicu, dok ti najednom opet oku ne upadne još veća i sjajnija ploča — gornje ili veliko jezero Plive, koje se, premda tri i po kilometra dugačko i kojih 600 metara široko, u manje ili donje jezero ruši.

Oba su jezera vrlo bogata pastrvama, koje danomice love na dugačkim čudno sagradjenim čamcima žitelji sela Jezera, da ih što prije odnesu i prodadu u zidinama tvrđoga Jajca i time sebi i svojoj obitelji koju krajcaru zasluže.

Selo Jezero ili Gjölhisar, bosanski Mleci, okruženo je sa tri strane nešto ovećim brežuljcima, a na istok od njeg pukla je ravan, koju tlači krasno i znamenito jezero Plive, sa više malih otočića. Stanovnici bližnjih mu selâ većinom su istočno pravoslavni, a ima i muslomana, koji se općenito zanimaju poljodjelstvom, a nešto malo i stočarstvom. Pliva, koja prolazi kroz Jezero, sačinjava dvije trećine Jezera pravim ostrvom. Jezero je malo mjestance sa 120 kuća, većinom jednokatnica, pravih drvenjača i sa 600 stanovnika gotovo samih muslomana, jer je sasma malen broj istočno pravoslavni i to su svi skoro mlinari (vodeničari), jer na rijeci Plivi u Jezeru ima dosta malih mlinova, kao i jedna pilana. U selu je most, ispod kojega se slijeva gorska brzica Jošava u Plivu, a nad selom na brdu Vaganu uzdižu se podrtine starog nekog grada. Selo Jezero ima više dućana, dvije džamije, te hotel, koji je 1892. godine na lijevoj obali Plive sasvim prosto ali ukusno od samih neomaltarenih brvana sagrađen.

Ukupni žitelji Jezera najpretežnije se zanimaju obradivanjem polja, jer je zemlja dosta plodovita, a obiluje raznovrsnim voćem, dok o stočarstvu skoro ništa ne znaju, premda ima dobrih pašnjaka. Uz to se još narod bavi lovom riba, kojih ima dosta i lijepih u rijeci Plivi i to

najviše pastrva, koje narastu do 2 kg. u težini. Uz ovo je još vrijedno spomenuti lov divljih pataka, kojih se u svako doba godine pojavljuje po Jezeru po više jata. Proizvod od rukotvorina jest umjetno tkanje hasura od saza, koga dobiju na otočićima Jezera, a dobivaju ga i iz Livanjskog polja.

O Jezeru govore, da se gdje koje godine zna i smrznuti, a lijepo o njemu i narodna pjesma veli:

O Jezero sve zeleno
Naokolo navezeno,
U srijedi pozlaćeno,
Na pozlati kolo igra. —

Kao i ova:

Dva se grada naporeda grade,
jedno Jajce, a drugo Jezero;
Jajce gradi Jajćanine Ivo,
a Jezero Jezerkinja Mara.
Poručuje Jajćanine Ivo,
poručuje Mari plemenitoj:
„Plemkinjice, Jezerkinjo Mare,
pošalji mi dare na naselje!“
Mara šalje paru carevicu:
„Eto, Ivo, para carevica.
Stan mi sakuj i stansku opravu,
otkaću Ti tanahnu košulju,
poslaću je Tebl na veselje.“

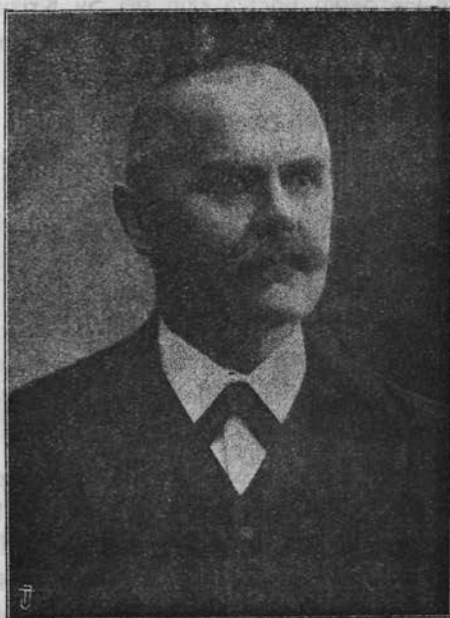
I okolica Jezera je bajna i milovidna, osobito kada se uputiš u krasni gorski pohod uz Plivu i Jošavu ili u Janin dô. No kud i kamo je ljepše naći se na samom zanimljivom izvoru Plive. Tuj ti se voda uz stotine dražesnih slapića prebacuje strmo preko samih pećina, koje joj ispunjuju korito, dok ti se opet s druge strane sa okolišnog gorja, koje je sve od vrha do dna obraslo gustom šumom, ne odrazuju, poput sjene tajnih nekih duhova, zelene vrške drveća po caklenastoj površini. Krasno li je tuj, pa nije ni čudo, da se mnogi od putnika ovamo i navraćaju, čim malo vremena od svoga mukotrpna rada oduzeti mogu.

† Ivan Macher in † Josip Hauptman.

Ob sklepu prvega poveljnega letnika Planinskega Vestnika se moramo spominjati dveh mož, ki sta stala ob zibelki SPD. in sta delovala do smrti v njegov prospeh, Ivana Macherja in Josipa Hauptmana.

Ivan Macher je bil rojen 25. avgusta leta 1857 v Škofji Loki. Študiral je v Ljubljani in na Dunaju, kjer je napravil izpit za srednješolskega profesorja. Služboval je v Kranju, Trstu, Kotoru in je prišel slednjič leta 1895. v Ljubljano. Tu je poučeval najprej na učiteljskišči, nato na II. državni gimnaziji, dokler se mu ni poverilo ravnateljstvo na mestnem dekliškem liceju. Krog Božiča leta 1918. je vsled bolezni vložil prošnjo za vpokojitev. Rešila jo je smrt, ki mu je 11. marca naslednjega leta prestrigla nit življenja.

Ivan Macher.

SPD. je izgubilo v Macherju dolgoletnega in neumorno pridnega delavca. Ko je prišel iz Kotora v Ljubljano, je kot navdušen hribolazec takoj vstopil v odbor mladega SPD., ki je takrat jedva pogledalo v svet. Sprva je opravljal blagajniške posle, potem je bil izvoljen za podpredsednika in je to mesto obdržal do svoje smrti.

Macher ni bil veleturist in ni ljubil nevarnih tur, ampak je hodil raje po nadelanih potih, katere je včasih sam zaznamoval. Kot naravoslovec je silno ljubil prirodo, ki se gotovo najlepše razodeva v planinah. Svoje ljubezni pa ni meril po višini gora. Zato mu je bil Sv. Jošt ravno tako ljub kakor Triglav in v Loške hribe je zahajal ravno tako rad kakor v Kamniške planine. Ljubil je gore, ker so lepe, zlasti pa zato, ker so slovenske. Njegova najiskrenejša želja je bila, da bi na vseh slovenskih planinah zavladal Slovenec. Bil je navdušen narodnjak, toda ne „Živio — Slovenec.“ Svojega narodnega navdušenja ni kazal z veseljačenjem na raznih veselicah, marveč z vztrajnim delom na polju znanosti, vzgoje in planinstva.

Macher je bil odkrit značaj. Govoril je vedno, kar je mislil, brez ozira na zamero „zgoraj“ ali „spodaj“ in ni hodil nikdar po ovinkih do cilja. Marsikdo mu je zameril odkritosrčno besedo in mu je očital robotost, toda po krivem. Kajti pod nekoliko raskavo skorjo se mu je skrivalo blago srce. — Sedaj počiva tam pri Sv. Križu, od koder se tako lepo vidijo Šmarna gora, Kamniške planine ... Blag mu spomin! — —

Josip Hauptman je bil rojen 10. februarja leta 1863 v Ljubljani. Očeta je izgubil že v najnežnejši mladosti. Ko je hodil v IV. razred realke, mu je umrla tudi skrbna mati, edina njegova opora. Zato je moral pustiti študije in nastopiti trnjevo pot, po kateri hodijo dijaki brez izpitov. Toda s tisto potrpežljivo pridnostjo, ki se je z njo odlikoval celo življenje, se je dokopal do stalne službe in je naposled postal pisarniški ravnatelj trgovske zbornice v Ljubljani. Ko je bival v avgustu 1921. s svojo obitelji na počitnicah na Štajerskem, se je hudo prehladil in si tako nakopal kal bolezn, ki je bila zanj smrtonosna. Umrl je v Ljubljani 4. septembra t. l.

Življenje pokojnega Hauptmana je bilo tesno zvezano z ustanovitvijo in razvojem SPD. Kot prvi pipar je z dvema tovarišema sprožil misel, da bi si Slovenci ustanovili lastno planinsko društvo, ki naj bi našim planinam priborilo slovensko lice. Do takrat so se namreč po naših gorah šopirile samo nemške koč, nemške table in pota so se kazala kot nemška. Misel mladih „piparjev“ se je kmalu uresničila in Hauptman je bil izvoljen za tajnika novoustanovljenega društva. Vse tajniške posle je izvrševal z izvanredno pridnostjo in veliko natančnostjo. Skrbno sestavljena poročila pri občnih zborih in zapisniki odborovih sej nam jasno pričajo o njegovi marljivosti in vnemi, s katero je deloval v odboru. Šele zadnje čase, ko je čutil, da je jela njegova žilavost popuščati, je prepustil tajniške posle mlajšim močem.

Tudi Hauptman je raje hodil po zaznamenovanih potih, kakor da bi bil tvegati svoje življenje na vratolomnih turah. Toda Rožnik, Šmarna gora, Sv. Jošt in drugi hribi v bližnji in daljni okolici Ljubljane gotovo niso imeli zvestejšega prijatelja in marljivejšega obiskovalca, kakor je bil on. Na teh njegovih izletih ga ni moglo nič ovirati, ne poletna vročina, ne jesenska megla, ne zimski mraz. Kadar je pa imel več dni prostega časa, je zahajal rad višje v planine, kjer je vselej skrbno ogledoval, če so pota SPD. v dobrem stanju.

Josip Hauptman.

Hauptman je bil mirnega in skromnega značaja. Bil je eden tistih, ki ne vpijejo, a zato tem marljiveje delajo, ki ne naredo v nobeni družbi šuma, a so povsod dobro došli.

Odbor Osrednjega društva SPD. ga hrani v najboljšem spominu. Naj počiva v miru!

Društvene vesti.

Delovanje Selške podružnice SPD. Ta podružnica je izvršila letos sledeča dela: 1. Markacije. Prenovile so se markacije: 1. Česnjava - Mlake - Prtovč - Ratitovec; 2. Česnjava - Mlake - Prtovč - Pečana s sestopom na Nemški Rovt in v Boh. Bistrico; 3. kolodvor Škofja Loka - Crngrob - Planica - Čepule; 4. Podnart - Rovte - Njivca - Log - Nemile - Prevala - Selca; 5. Podnart - Slap Nemiljšice - Log - Nemile; 6. Selca - Topole - Bezovnica - Sv. Mohor; 7. Dražgoše - Jelovca - (planina Rotarca); 8. Dražgoše - Lipniška planina - Martinček (Jelovica). Sestop čez Moženjsko planino na Dražgoše; 9. Selca - Golica - Sv. Lenart; 10. Selca - Golica - Rovte - Javorje - Poljane; 11. Otoče - Dobrava - Brezovica - Jamnik - Podblica - Prevala - Selca.

Na novo so se markirala pota: 1. Selca - Dolenja vas - Sevlje - Bukovščica - Čepule - Javornik - Kranj; 2. Čepule - Planica; 3. Prevala - Lajše - Dražgoše (zveza Sv. Mohor - Dražgoše); 4. Dražgoše - Ratitovec (Kosmati vrh) - planina Pečana; 5. Česnjava - Rudno - Dražgoše; 6. Selca - Sevnica - Smrečje - Dražgoše; 7. Železniki - Ostrivrh - Rovte - Javorje.

II. Tablice. Postavile so se nove orientacijske tablice, in sicer v Selcih 3, v Česnjava 2, v Bezovnici pod Sv. Mohorjem 1, na Jamniku 1, na Golici 1, na razpotju v Št. Lenart in Poljane 2, v Dolenji vasi 1, na razpotju v Dražgoše in Podnart - Jamnik 2, skupaj 13 tablic. Za nova markirana pota jih je v delu čez 50. ki se pritrdijo prihodnje leto.

III. Velike naloge, ki čakajo Selško podružnico v prihodnjem letu, bo pa zgradba Krekove kočice na Ratitovcu (o njej poročamo spodaj pod posebnim zaglavjem!), ter razporeditev markacijskega omrežja čez Poljansko dolino do Polhograškega pogorja na Blegaš in okoliš Sorice na eni strani in čez celo Jelovco do doline Save na drugi strani. Za to ogromno delo bo treba mnogo žrtev v denarju in pozitivnem planinskem delu. Zato vabimo vse Slovence v Škofji Loki, Poljanski dolini, v dolini Save in drugod, da v čim večjem številu pristopijo tej važni pa tudi delavni postojanki Slovenskega Planinskega Društva.

Krekova kočica na Ratitovcu.

Po smrti nezpozabnega narodnega voditelja in prijatelja Selške doline je sklenila Selška podružnica, da mu postavi primeren spomenik v obliki planinske kočice na istem Ratitovcu, kjer ga je tako ljubil. Nabrala se je za to po posebnem pododboru svota 12000 K. Po prevratu so zasedli Italijani Ratitovec in delo je počivalo. Letos pa, ko so morali Italijani nazaj na črto Mozič-Porezen in je bil Ratitovec zopet svoboden tujega gospodarja, se je to delo iznova oživotvorilo. Podružnica je osnovala poseben odbor pod vodstvom g. dr. Andrejke, ki je začel s predpeli. Določil se je končno prostor za kočico, posekal in oblisal se je potreben les, ki ga je dal gozdni erar brezplačno na razpolago (za to gre v prvi vrsti zasluga g. načelniku dr. Lotriču v Beogradu, za kar se mu Selška podružnica tudi tem potom pristočno zahvaljuje). Ker presega gradba moči podružnice (kočica bo stala čez 150.000 K), pričelo se je z nabiranjem darov in prispevkov. Kočica bo v temeljih zidana, drugače pa iz lesa; obsegala bo prostrano jedilnico, spalnice za gospode in (ločeno) dame, dve posebni sobi, kuhinjo in vežo, v podstrešju ležišča in 2 manzardni sobi. Zelo ugodno je za kočico, da je na vrhu Ratitovca in da je svež studenec čisto blizu.

Zanimanje za kočo je veliko. Kdor je ljubil in poznal dr. Kreka, bo rad daroval svoj prispevek za kočo; ta koča bo prvi in najprimernejši spomenik Kreku-planincu, ki ga kot takega še ni nihče prav ocenil, akoprem je ljubil svoje Selške gore, Ratitovec, Jelovco, Sv. Mohor in Sv. Jošt, kakor malokdo, a je tudi mladino bodril in navduševal za planinstvo,

Obzor.

Planinski koledar. Leto 1922. VII. letnik. Uredil Fran Kocbek. - Založil Brunon Rotter, Maribor, Krekova ulica, št. 5. Cena po pošti 21 K.

Ta lična, priročna knjižica postaja od leta do leta bogatejši in točnejši planinski katehizem, ki zadobiva tudi bolj in bolj splošno jugoslovanski značaj, a obenem izpričuje, v kaki meri prednjačijo Slovenci v planinstvu, četudi v polnem obsegu uvažujemo, da nam ni vse znano, kar se je v tem oziru storilo izven severozapadnega kota naše države. Slovenski del naše države je v planinskem in turistovskem oziru predelan in po zaslugi planinskih društev urejen in pristopen tako, kakor jedva v najnaprednejših državah; isto velja za vse okrožje, ki je osredotočeno v Zagrebu. Naša dolžnost je, da smisel za planinstvo širimo tudi dalje proti jugovzhodu v ondotne zanimive, krasotne planine in pokrajine. — V uvodnih besedah to želi urednik našega koledarja in na tem polju že po možnosti deluje Planinski Vestnik.

Poleg koledarskega dela (če se navajajo hrvatska, naj bi se navajala tudi slovenska narodna imena mesecev!) vsebuje naš koledar sledeče sestavke: vozle za vrv (slike), Dr. Demšarjev zelo praktičen spis „Kaj naj uživa turist“, žepno lekarno, znamenja v sili, opazovanja o vremenu, orientacijo (pusti naj se tujka; kajti izraz „kako se zavedamo“ je neraben), poziv k varovanju planinskih rastlin (rabi se naj beseda planika, a planinka je turistka!). seznam potrebnih reči, pravice Ferialnega Saveza, organizacija Slovenskega Planinskega Društva, planinski vodnik v Sloveniji (od koče do koče, od postojanke do postojanke) s hišnim redom in seznamom vodnikov, ter vodnik za hrvatsko gorovje v področju Zagreba, planinske koče v zasedenem ozemlju (slovenskem) in naposled zelo zaslužen seznam planinskih krajev v Sloveniji.

V vseh podatkih tiči mnogo dela in truda; saj za zbiranje nimamo posebnih pripomočkov. S temi podatki pa si res more vsakdo napraviti načrt za svoje ture in planinska potovanja. A čitati mora pazljivo, posebno pri planinskem delu, da bo zadel povsod pravo izhodišče; v bodoče bo treba v tipografskem oziru uporabiti kake znake.

Med prvim čitanjem sem si zabeležil sledeče opombe: Triglav čez severno steno naj se ne navaja med rednimi turami! Sestop s Triglava (vedno „s“, ne „iz“) skozi Voje se ceni na 7 ur, kakor dohod, kar seveda ni res; isto velja za Srednjo vas, kjer se tudi govori na oba kraja o 7—8 urah. Pravilno pa se ceni pot skozi Kot

gori 6—7 ur, doli 3—4 ure. — Izpusti se naj tolažba boječim turistom, da je razgled s Kredarice isti kakor z vrha Triglava; saj ni res! tudi ne, ako se ublaži z „izvzēmši na Jugozapad“. — Tominškova pot se prvokrat (str. 35) omenja brez označbe, na str. 37 pa stoji, da je, kakor pot čez Prag, težavna in le za izvežbane turiste. O obeh potih velja to pač le, dokler leži v kaminih sneg (pri Tominškovi poti zlasti v kratkem kaminu tik za malim tunelčkom) in osobito pri sestopu. — Imenoslovje ob Triglavskih jezerih naj se pregleda z ozirom na članke Dr. Tume v našem Vestniku (n. pr str. 149. letnika 1921). Pot od Suhadolnika k Cojzovi koči ni prav jasno opisana; oba pota nista dobro ločena. Tura na Kalski Greben zdaj ni več opasna (glej Lapajnetov opis Pl. Vestn. 1921 str. 55). Na str. 48 naj se popravi Klemškova (nam. Klemenškova).

Urednik sicer sam pozivlja vsakogar, naj mu prijavi popravke, oz. napredke; saj je le tako mogoče obvladati tiste stotine podatkov.

Vsak prijatelj planin in planinskih krajev naj si oskrbi kot spremnico za l. 1922 ta koledar.

Dr. J. T.

Od uredništva. — Prva številka letnika 1922 izide tekom januarja. Ž njo bomo pričeli z objavljanjem planinskih spominov staroste naših planincev, „Triglavskega župnika“, č. g. Jakoba Aljaža.

Vsebina: Dr. H. Tuma: Dolina „Zajezerom“ („Sedmera jezera“). Trentski Pelc. (str. 161) — Fran J. Lapajne: Spominska knjiga na Storžiču. (str. 173) — —y— (+ T.) Spomini na Javornik pri Idriji, (str. 176) — Rudolf Maldini Wildenhainski Jezero pri Plivi. (str. 185), — † Ivan Macher in † Josip Hauptman. (str. 187). — Društvene vesti: Delovanje Selške podružnice SPD., Krekova koča na Ratitovcu, (str. 190) — Obzor: Planinski koledar za l. 1922 (str. 191). — Naše slike: Kočna in Grintavec (izpod Krvavca) (str. 166), Storžič in Záplata (str. 172), Snežna streha na Korenu. (Iz skupine Krvavca) (str. 180), Kamniško sedlo z Brano (str. 184), † Ivan Macher (str. 187), † Josip Hauptman (str. 189).

Urednik **dr. Josip Tominšek** v Mariboru. — Izdaja in zalaga Slovensko Planinsko Društvo v Ljubljani (Osrednji odbor). -- Tisk tiskarne Makso Hrovatin v Ljubljani